

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на

ВАНЯ САВОВА АЛЕКСАНДРОВА

На тема: **ЗАМЕСТВАЩО МАЙЧИНСТВО И ПРИВЪРЗАНОСТ**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

научна специалност 050614. Медицинска психология

Дисертационният труд на Ваня Александрова е написан на 313 страници и включва 240 страници увод, шест глави, заключение, използвана литература, разделени като теоретична (I-III глава) и емпирична (IV-VI глава) част и приложение, включващо пет броя записи на изследвани лица. Библиография е от 245 литературни източника: 17 - на кирилица и 228 - на латиница (английски език).

Дисертантката изключително ясно и подробно обяснява необходимостта от психологическа оценка на желаещата да стане заместваща майка. Затова още в началото на работата се изяснява същността на процедурата, както и юридическите, медицинските, биоетическите граници. С това се определя социалната значимост на проблема.

В центъра на психологическата проблематика, съпътстваща заместващото майчинство, е въпросът за привързаността между заместваща майка и негенетично дете. За да се изясни постановката на проблема се изследват предиспозициите към генетичната връзка чрез теоретичен сравнителен анализ на данните за психична значимост на генетичната връзка при нормална и гестационна сурогатна бременност. Изследват се взаимовръзките между привързаността в детството и зрелостта, за да се обоснове централният въпрос: може ли даден модел на привързаност при възрастните да бъде критерий за психологическа пригодност на желаеща да стане заместваща майка жена?

В хипотезите на изследването се предполага, че най-подходяща за спецификата на заместващото майчинство би била жена с отхвърлящ тип привързаност, вероятно подходяща би била такава със сигурно-автономен и психологически неподходяща би била жена със свръхзагрижен тип привързаност. Използва се инструментът Adult Attachment Interview, с

който се класифицират пет изследвани лица, заявили желание да станат заместващи майки. Резултатите от контент-анализа на записите от Adult Attachment Interview потвърждават хипотезата на изследването, като се коригира тезата относно пригодността на сигурно-автономния модел на привързаност. Основната от тях е, че привързаността на заместващата майка е не просто в пряка връзка с мотивацията и жизнения ѝ опит, но е определяща по отношение на мотивацията.

Значителна част от дисертационния труд е посветена на теорията за привързаността. Боулби определя привързаността като „наличие на продължителна психологическа свързаност между човешки същества.” (Bowlby, J., (1969) Тя е поведение на близост към фигура на привързаност, чрез чието поведение може да се прогнозира изходът на процес и чието еволюционна функция е да предпазва детето от опасност. Привързаността е физиологичен, емоционален, когнитивен и социален феномен. Тя означава реципрочност на афективната връзка. Това е най-доброто представяне на тази теория, написано с много разбиране и съпричастност, показващо изключителната психологическа подготовка и компетентности на Ваня Савова. Освен изключително доброто познаване на класиците на теорията на привързаността- Дж. Боулби и М. Ейнсуърт, дисертантката представя и критика на съвременни изследвания в тази област.

Целта на настоящото изследване е да се направи класификация на привързаността на желаещи да станат заместващи майки жени, въз основа на която да се прогнозира и оцени доколко даден тип привързаност се вписва в психичната специфика на заместващото майчинство.

Хипотезите и задачите на емпиричното проучване са формулирани ясно и точно и показват отличното планиране на изследването.

Изводите отговарят на получените данни и показват отличните възможности на докторантката да анализира емпирични данни, способността ѝ да се фокусира върху значими за изследвания феномен факти. Оценяването на майката като психологически непригодна е в пряка връзка с невъзможността да се класифицира абсолютна, еднозначна привързаност. Такава привързаност е резултат от интерфериращи си привързаности в ранното детство, връзки от смесен тип или специфични характеристики на жизнения опит.

Потвърждава се постановката за отхвърлящ тип привързаност като най-релевантен на процедурата „заместващо майчинство”. Не се получават данни за пригодността на сигурно-автономния тип привързаност, но има съмнения относно целесъобразността ѝ, тъй като тя предполага висока

степен на съгласуваност между преживелищен опит и когнитивни схеми, което предполага формиране на връзка между майка и плод. Потвърждава се постановката за свръхзагрижения тип привързаност като напълно проблематичен за заместващо майчинство с оглед на формиране на нов свръхзагрижен модел и най-вече - психопатологичен риск.

Предложеният метод за оценка на привързаността е подходящ за целите на изследването. Изследването на привързаността при заместващо майчинство е надежден конструктор, едновременно с това – надежден стандарт за оценка на психологическа пригодност.

Ясно и точно са описани и приносите на дисертационния труд. За пръв път се оценява психологическата пригодност на бъдещи заместващи майки по отношение на техните модели на привързаност и се въвежда наративно-изследователска техника на личния жизнен опит за целите на оценката на общата психологическа пригодност на бъдещи заместващи майки.

Авторефератът съдържателно отговаря и представя дисертационния труд на Ваня Савова.

По темата на дисертационния труд Ваня Савова има 4 публикации в престижни научни списания и 6 участия в научни конференции, както и множество изяви в печатни и електронни медии по разглежданите в дисертационния труд проблеми.

Имайки предвид научните и приложни качества на представения дисертационен труд и личностните характеристики на дисертантката, с пълна убеденост предлагам на Уважаемото научно жури да присъди на Ваня Савова образователната и научна степен ДОКТОР.

1.03.2014 Г.

Подпис:.....

/проф. дпсн. Ваня Матанова/